

על כל מיני מאפה שמברך עליהם בתחלתם בורא מיני מונוגות וכן על חמשת מיני הפירות שגשבתה בהם ארץ ישראל, והם תאנה וגפן ורמון וזית וחמר, אם אכל מהם כשיעור זית, וכן היין והשמץ אם שחה מהם כשיעור רביעית מברך אחריהם ברכה מעין שלוש. אכל ושחה כל אלו ביחד כוללן בברכה אחת מעין שלש.

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, על

על היין	על פירות משבח ארץ ישראל	על מעשה קירח מה' מיני דגן	כשאכל מן ה' מיני דגן וגם שחה יין
הגפן ועל פרי הגפן	העץ ועל פרי העץ	המחנה ועל הפלפלה	המחנה ועל הגפן ועל פרי הגפן

ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו לאכול מפרנה ולשבוע מטובה. רחם נא יהוה אלהינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל מזבחתך ועל היכלך ובנה ירושלים עיר הקדש במקנה בלמינו והצלנו לתוכה ושמחנו בבנינה, ונאכל מפרנה ונשבוע מטובה ונברכה עליה בקדשה ובטהרה:

בשבת ורצה והתליצנו ביום השבת הזה:

בר"ח וזכרנו לטובה ביום ראש הקדש הזה:

בי"ט ושמחנו ביום חג (סלוגי) הזה:

בר"ח וזכרנו לטובה ביום הזכרון הזה:

כי-אתה יהוה טוב ומטיב לכל, ונודה לך על-הארץ

ועל פרי הגפן.	ועל הפרות.	ועל המחנה.	ועל המחנה ועל פרי המחנה.
ברוך אתה יי, ברוך אתה	ברוך אתה	ברוך אתה	ברוך אתה יי, ברוך אתה יי,
על הארץ ועל פרי הגפן:	ועל הפרות:	ועל המחנה:	ועל הארץ ועל המחנה ועל פרי הגפן:

* ולפירות שגדלו בארץ-ישראל: ועל פרותיה. וכן ליין איי: ועל פרי גפנה.

על כל הפירות שאינם גדלים באילן, וכן פירות האילן שלא נגמר גדולם והם ראויים לאכילה מברך:

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, בורא פרי האדמה:

על כל דבר שאין גידולו מן הארץ, וכן כל תבשיל שנעשה מן הקמח ואין צורתם ניכרת בו וכל המשקין, חוץ מן היין והשמן, וכן יין ושכר מברך :

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בְּדַבְּרֶךָ:

על כל פירות האילן (חוץ מחמשת המינים) וכן כל מה שמברך עליו בורא פרי האדמה או שהכל נהיה בדברו אם אכל שיעור כזית או שחה שיעור רביעית מברך :

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא נִפְשוֹת רְבוֹת וְחִסְרוֹנָן עַל כָּל-מַה-שֶּׁבָּרָא לְהַחְיֹת בָּהֶם נֶפֶשׁ כָּל-חַי, בְּרוּךְ חַי הָעוֹלָמִים:

על ריח טוב הבא מן העץ מברך בורא עצי בשמים. על ריח טוב הבא מן העשבים מברך בורא עשבי בשמים. על ריח טוב הבא מדבר שאין גידולו מן הארץ, כגון חמרוקים שעושים מבעלי חיים מברך בורא מיני בשמים. על ריח טוב הבא מן הפירות הראויים לאכילה, ואפילו אינם ראויים לאכילה בעצמם אלא על ידי תערובת מברך הנותן ריח טוב בפירות. ואם נטלם לאכילה או לשתייה אף על פי שמריח בהם, אינו מברך אלא על האכילה או על השתייה. (ועל כולם אם בירך בורא מיני בשמים יצא. ועל כן, אם הוא מסופק בברכה יברך בורא מיני בשמים).

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׁמִים :

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא עֲשָׂבֵי בְשָׁמִים :

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא מִיְנֵי בְשָׁמִים :

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַנוֹתֵן רִיחַ טוֹב בַּפְּרוֹת:

על שמן אפרסמון, מפני שהוא נמצא בא"י והוא חשוב נתקנה לו ברכה מיוחדת בורא שמן ערב.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא שֶׁמֶן עֶרֶב:

ברכות שונות.

הרואה מקום שנעשה לו בו נס, וכן אם חזר וראהו לאחר שלא ראהו יחזר משלשים יום מברך :

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁעָשָׂה לִי נֶס בְּמָקוֹם הַזֶּה:

הרואה עצי פרי בשעת לבלובם מברך :

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא חָסַר בְּעוֹלְמוֹ דָּבָר וּבָרָא בּוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאֵילָנוֹת טוֹבִים לְהַנּוֹת בָּהֶם כְּגַי אָדָם:

ואינו מברך אלא פעם אחת בשנה.

ק"ז

ברכות

האוכל פרי חדש שאינו גדל אלא בזמנים קבועים, וכן הרואה את חבירו שהוא חביב עליו מאד, לאחר שלא ראהו יותר משלשים יום, וכן הנכנס לדור לבית שבנה או קנה, והלובש בגדו והמשתמש בכליו בפעם הראשונה (מה שאין כן אם מכרן וחזר וקנאם) מברך:

**בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁחֵינּוּ וְקִיַּמְנוּ
וְהִגִּיעֵנוּ לְזֶמֶן הַזֶּה:**

הרואה את חבירו שהוא חביב עליו מאד, לאחר שלא ראהו י"ב חדש מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, קַחֵנָה הַמַּתִּים:

הלובש בגד שהוא שלו בפעם הראשונה, קודם שמברך שהחינו מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, מְלַבֵּשׁ עַרְמִים:

ואם לובשו בשחרית לא יברך מלביש ערומים, שכבר יצא בברכות השחר.

על שמועות טובות לו ולאחרים מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַטוֹב וְהַמְּטִיב:

על הברקים ועל הכוכבים הנופלים, על רעידת אדמה וסערות שאינן מצויות, וכן על נפלאות העולם כגון הימים והנהרות הגדולים שלא גשתנו בידי אדם, הרים ומדבריות הגדולים מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, עוֹשֵׂה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית:

על הראשונים מברך בכל פעם שמתרחשים (ועל הברקים אינו חוזר ומברך אלא אם כן נתפסו העננים ושוב נתקדו והבריק הברק).

על הרעמים מברך:

**בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שְׁפָחוּ וּגְבוּרָתוֹ מְלֵא
עוֹלָם:**

הרואה את הקשת בענן מברך:

**בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, זוֹכֵר הַבְּרִית וְגֵאָמֵן
בְּבְרִיתוֹ וְקִיַּם בְּמֵאֲמָרוֹ:**

הרואה את ימה של ארץ ישראל לאחר שלא ראהו יותר משלשים יום מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁעָשָׂה אֶת-הַיָּם הַגְּדוֹל:

כל ברכות הראיה שמכאן ולהבא אינו מברך אלא אם כן לא ראם יותר מל' יום.

הרואה חכם גדול ומופלא מחכמי ישראל מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁחֶלֶק מִחֻמְתּוֹ לִירְאָיו:

הרואה חכם גדול ומופלא בחכמות העולם מחכמי אומות העולם, מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁנֶּטְנָן מִחֻמְתּוֹ לְבֶשֶׁר נָדָם:

הרואה מלך ממלכי ישראל מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁחֶלֶק מִכְבוֹדוֹ לִירְאָיו:

הרואה מלך ממלכי אומות העולם מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁנֶּטְנָן מִכְבוֹדוֹ לְבֶשֶׁר נָדָם:

הרואה אדם או בעל-חי משונה, בצורת פניו או באבריו, שהוא כן מתולדתו, מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, מִשְׁגָּה הַבְּרִיּוֹת:

הרואה אוכלוסי ישראל שהם ששים רבוא ביהו בארץ-ישראל, מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, חֻכְם הַרְזִים:

הרואה בארץ-ישראל בתי ישראל בישובם, כמו בישוב בית שני, מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, מִצֵּיב גְּבוּל אֶלְמִנָּה:

הקובע מזוזה מברך

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו

וַצִּוָנוּ לְקַבֵּעַ מְזוּזָה:

וכן הקובע כמה מזוזות בבת אחת אינו מברך אלא פעם אחת.

ברכות אירוסין ונשואין.

לכתחלה אין מברכין ברכות אירוסין ונשואין אלא בפני מנין עשרה.

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו

וַצִּוָנוּ עַל הַעֲרִיזוֹת. וְאָסַר לָנוּ אֶת-הָאֲרוּשׁוֹת וְהַתִּיר לָנוּ אֶת-

הַנְּשׂוּאוֹת לָנוּ עַל-יְדֵי חֲפָה וְקִדּוּשֵׁין. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, מְקַדְּשׁ

עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל עַל-יְדֵי חֲפָה וְקִדּוּשֵׁין: (בסידור השליח ז"ל, כמו בס' העיטור: חֲפָה וְקִדּוּשֵׁין)

והחתן משים את טבעת הקידושין שהיא קנינו, ושהיא שוה פרוטה, על אצבעה של הכלה, הסמוך לאגודל שבימינה, ואומר :

הרי את מקדשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל:

והמסדר הקידושין קורא את הכתובה, ומוסרים אותה אל הכלה ואח"כ מברכים על כוס שניה בפה"ג וגם יכוננו החתן והכלה לצאת בברכה, ומברכים ברכות הנשואין :

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, שהפיל כרא לכבודו:

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, יוצר האדם:

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, אשר יצר את האדם

בצלמו, בצלם דמות תבניתו, והתקין לו ממנו בנים עדי עד.

ברוך אתה יהוה, יוצר האדם:

שוש תשיש ומגל העקרה, בקבוץ בניה לתוכה בשמחה.

ברוך אתה יהוה, משמח ציון בבניה:

שמח תשמח רעים האהובים, בשמחה יצירך בן-ענן מקדם.

ברוך אתה יהוה, משמח חתן וכלה:

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, אשר ברא ששון

ושמחה חתן וכלה, גילה רנה דיצה וחדנה, אהבה ואמנה ושלום

ורעות. מהרה יהנה אלהינו ישמע בערי יהודה ובחצות ירושלים

קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה, קול מצהלות חתנים

מחפתם ונגערים ממשחה נגינתם. ברוך אתה יהוה, משמח חתן

עם הכלה: וטועמים מאוהו הכוס ג"כ החתן והכלה.

לסעודה נשואין, אומר המכרז בזמן :

דני הסר וגם חרון. ואז אלים בשיר יין.

נחנו במעגלי אדק. שעה ברפת ישורון בני אהרן:

ברשות מרגו ורגנו ורבותי. נברך אלהינו שהשמחה במעונו,

ושאכלנו משלו:

ועונים הסועדים

ברוך אלהינו שהשמחה במעונו, ושאכלנו משלו ובטובו חיינו:

וחזור המכרז ואומר

ברוך אלהינו שהשמחה במעונו, ושאכלנו משלו ובטובו חיינו:

ברוך הוא וברוך שמו: וגומר ומכרז בהמ"ו עד הסוף ומברך שבע ברכות.

ברכות

ברכת המילה

כשמכניסים הרך הנימול לחדר יעמדו כל הגמציאים על רגליהם, (וכך ישארו עומדים במשך כל שעת הברית) ויאמרו:

בְּרוּךְ הַבָּא:

ויש נוהגים לומר אח"כ:

נִדְבָר יְהוָה אֵל מֹשֶׁה לֵאמֹר: פִּינָחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן סִפְהֵן הַשֵּׁיב אֶת תְּמַתִּי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא כְלִימִי אֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: לָכֵן אָמַר ה'נְנִי נָחַן לוֹ אֶת־בְּרִיתִי שְׁלוֹם.

האב אומר:

אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתְקַרֵב יִשְׁכּוֹן חֲצָרֶיךָ

והקהל עונים:

נְשַׁבְּעָה בְּטוֹב בְּיַתֶּךָ קֹדֶשׁ הַיְכָלְךָ:

וכשמשים את התינוק על הכסא-שליאליהו אומר:

זֶה הַכֶּסֶּא שֶׁל־אַלְיָהוּ זְכוּר לְטוֹב:

ואומר המוהל:

לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְהוָה. שִׁבְרַתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה. וּמִצּוֹתֶיךָ עָשִׂיתִי: אַלְיָהוּ מִלֶּאֶךְ הַבְּרִית. הִנֵּה שְׁלָךְ לְפָנַי. עֲמוּד עַל־יְמִינִי וְסִמְכֵנִי: שִׁבְרַתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה: שֵׁשׁ אֶנְכִי עַל־אֶמְרַתְךָ, קְמוּצָא שְׁלָל רַב: שְׁלוֹם רַב לְאַהֲבֵי תוֹרַתְךָ וְאִין לָמוּ מִקְשׁוֹל: אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתְקַרֵב יִשְׁכּוֹן חֲצָרֶיךָ.

והקהל עונים נְשַׁבְּעָה בְּטוֹב בְּיַתֶּךָ קֹדֶשׁ הַיְכָלְךָ:

כשהמוהל מוכן למול אומר האב:

הנני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה שצנני הבורא יתברך למול את בני. לשם יחוד קודשא-בריך-הוא ושכינתיה על ידיי הוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל. והוא עומד אצל המוהל להודיע שהוא שלוח.

המוהל אומר:

אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו התהלך לפניי והיה תמים

קכא

ברכות

הנני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה שצוני הבורא יתברך למול (ואם האב בעצמו
מל יאמר שצוני למול את בני) לשם יחוד קודשא-בריך-ושכינתיה וכו', ויהי נעם
יהוה אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו :

המהל מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל-הַמִּילָה:

והאב מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַכְנִיסוֹ בְּבְרִיתוֹ שֶׁל-אַבְרָהָם
אָבִינוּ:

והקהל עונים:

בְּשֵׁם שְׂבָכְנֶם לְבְרִית, כֵּן יִכְנָס לְתוֹכָהּ וּלְחַפָּהּ וּלְמַעֲשֵׂים טוֹבִים:

המברך מברך על כוס יין:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדַּשׁ יָדַי מִבְּטָן,
וְחָק בְּשָׂארוֹ שָׁם, וְצִוָּנוּ אֲתָּה חַמָּס בְּאוֹת בְּרִית קִדְּשׁ. עַל-כֵּן בְּשִׁכְר
זֹאת אֵל מִי חִלְקֵנוּ צוּרֵנוּ צוּהָ לְהַצִּיל יְדֵידוֹת שְׂאֵרֵנוּ מִשַּׁחַת לְמַעַן
בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׁם בְּבִשְׂרָנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, כּוֹרֵת הַבְּרִית:

כאן טועם מכוס היין.

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, קָנִים אֶת-הַיָּלֶד הַזֶּה לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ *
וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי.
יִשְׁמַח הָאָב בְּיוֹצֵא חִלְצוֹ וְתִגַּל אִמּוֹ בְּפָרִי בְטָנָה. **

* אם נפטר אביו או אמו של תינוק מולגין מן הברכה איוה שהוא ואומרים קיים את
הילך הוה לאביו או לאמו.

** ליתום מאב יאמר: יִשְׁמַח הָאָב בְּגוֹן-עַדָּן בְּיוֹצֵא חִלְצוֹ וְתִגַּל אִמּוֹ בְּפָרִי בְטָנָה:

ליתום מאם יאמר: יִשְׁמַח הָאָב בְּיוֹצֵא חִלְצוֹ וְתִגַּל אִמּוֹ בְּגוֹן-עַדָּן בְּפָרִי בְטָנָה.

ליתום מאב ומאם יאמר: יִשְׁמַח הָאָב בְּגוֹן-עַדָּן בְּיוֹצֵא חִלְצוֹ וְתִגַּל אִמּוֹ בְּגוֹן-

עַדָּן בְּפָרִי בְטָנָה.

בפתוב. ישמח-אביה ואמך ותגל יולדתך: ונאמר ונאעבר עליך
 ונאראך מתבוססת בך. נאמר לך בך. נאמר לך בך. נאמר לך בך. נאמר לך בך.
 תיי: (ונחן באצבעו טהיין כמי התינוק). ונאמר זכר לעולם בריתו דבר צנה
 לאלף דור: אשר כרת את-אברהם ושבועתו לישחק: ונעמידה
 ליעקב לחק לישראל ברית עולם: ונאמר ונמל אברהם את-יצחק
 בנו בן-שמנת ימים כאשר צנה אתו אלהים: הודו ליהנה כפי-טוב,
 כי לעולם חסדו: הודו ליהנה כפי-טוב, כי לעולם חסדו: פלוני בן
 פלוני זה תקטן גדול יהיה, בשם שגכנס לברית בן יכנס לתורה
 ולחפה ולמעשים טובים.

לאחר הסעודה אומר המזמן לברכת המזון:

נוכה לשמה בחוף אמוני ברוכים אתם יהנה: ברשות אל איום ונוך
 משגב לעמות בצרה. אל נאור בגבורה: אדיר במרום יהנה: ברשות החורה
 הקדושה. טהורה היא וגם פרושה. צנה לנו מורשה. משה עבד יהנה: ברשות
 הפהנים והלויים. אקרא לאלהי העבריים. אהורנו בכל איים. אברהם את יהנה:
 ברשות מרנן ורבנן ובלומי. אסתחה בשיר פי ושפתי. ותאמרנה עצמותי. ברוך
 הבא בשם יהנה: נכרך שאכלנו וכו', יעיל

ומכרך ברהמ"ו וכשמגיע אל "עיני אלהים ואדם" אומר זה:

הרחמן הוא יברך אבי הילד ואמו, וינכו לגדלו ולתנכו ולחממו, מיום
 השמיני והלאה ירצה דמו, ויהי יהנה אלהיו עמו:
 הרחמן הוא יברך פעל ברית המילה, אשר שש לעשות צדק בגילה,
 וישלם פעלו ומשפחתו כפולה, ויתנהו למעלה למעלה:
 הרחמן הוא יברך בך הנמול לשמונה, ויהיו נדיו ולבו לאל אמונה, ויוקה
 לראות פני השכינה, שלש פעמים בשנה:
 הרחמן הוא יברך המל בשר הערלה, ופרע ומצץ דמי המילה, איש
 הירא ורף הלכב עבודתו פסולה, אם שלש אלה לא יעשה לה:
 הרחמן הוא ישלח לנו משיחו הולך תמים, בנכות חתן למולות נמים,
 לבשר בשורות טובות ונחומים, לעם אחד מסור ומסורד בין העמים:
 הרחמן הוא ישלח לנו פהן צדק אשר לקח לעילום, עד הוכן פסאו
 בשמש ויהלום, וילט פניו באצרתו ויגלום, בריתי היתה אתו הסיים והשלום:

קכג

ברכות

ברכות פדיון הבן

מנהג ישראל לעשות סעודת מצוה לפדיון הבן. לאחר ברכת המוציא מביא האב את בנו לפני הכהן ואומר:

זֶה בְּנִי בְכוּרִי. הוּא פֶטֶר רְחֵם לְאִמּוֹ. וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא צִוָּה לְפָדוֹתוֹ. שְׁנֹאֲמַר וּפְדוּנוּ מִבֶּן חֲדָשׁ תִּפְדֶּה בְעֶרְכָּךָ כֶּסֶף תִּמְשַׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֲשִׂרִים גֶּהֶה הוּא: וְנֹאֲמַר קֹדֶשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רְחֵם בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֲדָם וּבְכַהֲמָה לִי הוּא:

הכהן שואל את אם הילד שמא הפילה או ילדה מקודם, וכשחאמר לא, או האב מניח הילד לפני הכהן והכהן שואל אותו:

מֵאֵי בְעֵית טְפִי, לָתֵן לִי בֶנְךָ בְכוּרֶךָ שֶׁהוּא פֶטֶר רְחֵם לְאִמּוֹ אוּ בְעֵית לְפָדוֹתוֹ בְּעַד חֲמֵשׁ סְלָעִים כְּדַמְתִּיבְתָּ מִדְּאוּרֵימָא *:

האב משיב לכהן ואומר:

חֲפִץ אָנִי לְפָדוֹת אֶת בְּנִי. וְהִלֵּךְ דָּמִי פְדוּנוֹ כְּדַמְתִּיבְנָא מִדְּאוּרֵימָא:

והאב נותן כסף הפדיון לכהן ובאותה שעה מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל-פְּדוּיֵן הַבֵּן:
בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחֲיָנוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְנֵן הַזֶּה:

ונותן לכהן את כסף הפדיון, והכהן מקבלו ומושיט את התינוק לאביו, והכהן מברך על היין:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:

ואח"כ נותן ידיו על ראש התינוק ומברך אותו:

יְשִׁמְךָ אֱלֹהִים בְּאֶפְרַיִם וּבְמִנְשֵׁה: בְּרַכְךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ:
יָאֵר יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּסְגְּרֶךָ: יֵשֵׁא יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׁם לָךְ
שְׁלוֹם: יְהוָה שְׁמֶרְךָ, יְהוָה צִלְּךָ עַל-יַד, יִמְיִנְךָ: יְהוָה יִשְׁמְרֶךָ
מִכָּל-כַּעַשׂ יִשְׁמַר אֶת-גַּפְשֶׁךָ: כִּי אֶרְךָ יָמִים וְשָׁנוֹת חַיִּים וְשִׁלוֹם
יִסְיְפוּ לָךְ:

* באבודרהם בהלכות ברכות, שער תשיעי, זה נוסחו:

אֵינָה תְרַצָּה יוֹמֵר, בֶּנְךָ בְכוּרֶךָ זֶה, או חֲמֵשׁ סְלָעִים שְׁתַּחֲתִיבְתָּ כְּפְדוּנוֹ

היוצא לדרך שאינה פחות מאורך פרסה כיון שנתרחק שבעים אמה מבתי העיר האחרונים
אומר תפלת הדרך. ואין אומרת אלא פעם אחת ביום.

יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו גאלינו שמוליכנו לשלום ומציעינו
לשלום ומדריכנו לשלום ומגיענו למחוז קפצנו לחיים ולשמחה ולשלום ונתחזירנו
לשלום) ומצילנו מפף כל אויב ואורב ולקטים וסיוח רעות בדרך ומפל מיני
פורעניות המתרגשות ובאות לעולם ותתגני לטו ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני
כל רוצי ומשמע קול תחנונינו. כי אל שומע תפלה ותחנון אתה (פי אתה שומע
תפלת עמך ישראל ברחמים). ברוך אתה יהוה שומע תפלה:

פסוקי תפלת הדרך:

ויצקב קלך לנרכו ויסקעו בו מלאכי אלהים. ויאמר יצקב באשר ראם
מחנה אלהים זה ויקרא שם המקום שהוא מתנבים: וישעו ויהי חפת אלהים על
הערים אשר סביבותיהם ולא רדסו אחרי בני יצקב: הנה אנכי שולם מלאך
לפניך לשמרה בדרך ולהביאך אל המקום אשר הדינתי.

יברכה יהוה וישמרה: ויהי נעם יהוה אלהינו עלינו ומעשה דינו כוננה
עלינו ומעשה דינו כוננהו: ה' מלאך הגואל אותי מפל רע בדרך את הנערים
ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק ויגו לרב בקרב הארץ. כי מלאכי
יצוה לך לשמרה בכל דרכיך:

על שמועה רעה מברך:

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם דין האמת:

צדק הדין שאומרים לאחר הקבורה

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, אשר יצר אתכם
בדין, וזו וכלכל אתכם בדין, והמית אתכם בדין, ויודע מספר
בלכם בדין, ועמיד להחזיר ולהחיותכם בדין, ברוך אתה יהוה
מחיה המתים:

אתה גבור לעולם אדני מחיה מתים אתה רב להושיע.
מכלכל חיים בקסד מחיה מתים ברחמים רבים סומך גופלים
ורופא חולים ומתיר אסורים ומקיים אמונתו לישגי עפר. מי כמוך

בעל גבורות ומי דומה לך מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה :
ונאמן אמה להחיות מתים.

הצור תמים פעלו כי כל־דרךיו משפט, אל אמונה ואין עול, צדיק וישר
הוא : הצור תמים בכל־פעל, מי־יאמר לו מה־תפעל, השליט במטה ובמעל, ממית
ומחיה, מוריד שאל ויעל : הצור תמים בכל־מעשה, מי יאמר־לו מה־תעשה,
האומר ועשה, תסד חנם לנו מעשה, ובוכות הנצמד בשה, הקשיבה ועשה :
צדיק בכל־דרךיו הצור תמים, ארך אפים ומלא רחמים, תמל־נא וחוס־נא על־
אבות ובנים, כי לך אדון הסליחות והרחמים : צדיק אמה יהנה להמית ולהחיות,
אשר בדרך סגדון פל־רוחות, תלילה לך וזרוגנו למחות, ויהי־נא עיניך ברחמים
עלינו פקוחות, כי לך אדון הרחמים והסליחות :

אדם אם בן־שנה יהיה, או אלה שנים יהיה, מה־יתרון לו, כלא היה
יהיה, ברוך זינו האמת, ממית ומחיה : ברוך הוא, כי אמת דינו, ומשפט הכל
בעינו, ומשלים לאדם תשובנו ודינו, ותפל לשמו הודנה יחנו : ידענו יהנה כי
צדק משפט, מצדק בדרך, ותנקה בשפט, ואין לתרהר אחר מדת שפט.
צדיק אמה יהנה וישר משפט : זינו אמת, שופט צדק ואמת, ברוך זינו האמת,
שכל משפטיו צדק ואמת : נפש כל־חי בידך, צדק מלאה ימינה וידך, בחס
על־פליטת צאן ידך, ותאמר למלאך הרף ידך :

גדל העצה ורב העלילה אשר־עיניך פקחות על־כל־דרךי בני אדם, למת
לאיש בדרךיו וכפרי מעלליו : להגיד כי־ישר יהנה, צורי ולא־עולתה בו :
יהנה זמן, ויהנה לקח, יהי שם יהנה מברך : והוא בחוס יכפר שון ולא
ישחית, והרבה להשיב אפו, ולא יעיר כל־תמתו :

אחר הקבורה מתרחקים מן הקברות ד' אמות ואומרים הקדיש :

יתגדל ויתקדש שמה רבא, בעלמא די הוא עתיד לאתחדתא ולאחנא
ממנא ולאסקא יתהון לחיי עלמא ולמבגא קרתא דיי־רושלא ולשכללא היכלה
בגנה ולמעשר פלחנא נכרעה מן־ארעא ולאחבא פלחנא דיי־שמא לאתרה, וימליך
קדשא בריך הוא במלכותה ויקרה, במיכון וביומיכון ובחיי דכל־בית ישראל
בעגלא ובזמן קריב, ואמרו אמן.

יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמא :

קכו

ברכות

יְהַבְרֵךְ וְיִשְׁמַח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְעַבֵּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלֵּל שְׁמֵהּ
דְּרַךְשָׁא. בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מִן-כָּל-בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא וְשִׁבְחָתָא וְנַחֲמָתָא דִּי-אַמְיָרָן
בְּעֵלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא בְּרָא מִן-שְׁמַיָּא וְתִיִּים עֲלִינוּ וְעַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:
עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלִינוּ וְעַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

אח"כ חולשים עשבים עם העמר ווורקין לאחוריהם ואומרים ויציצו.

וְיִצִּיצוּ מֵעִיר בְּעֶשֶׂב הָאֶרֶץ: וַיֵּשׁ אֲוִמְרִים, זְכוֹר כִּי-עָפַר אֲנַחְנוּ:

אחרי שיצאו מבית הכפרות ירצו יריהם ויאמרו:

בְּלַע הַמָּנוֹת לְנֹצַח וּמָחָה אֲדָנִי, יִהְיֶה דְמָעָה מֵעַל כָּל-פְּנִים וְחֶרֶפַת עַמּוֹ יִסִּיר
מֵעַל כָּל-הָאֶרֶץ כִּי יִהְיֶה דָבָר: וַיּוֹשְׁבִים גַּם וְאֲוִמְרִים וַיְהִי גֹעַם וְגו' וּמוֹמֵר יוֹשֵׁב בְּסֵתֵר וְגו',

נחום אבלים.

מצוה גדולה לנחם האבלים. ואומרים לו דברי נחומים, אבל לא יתחילו המנחמים בדברים
עד שיפתח האבל. כשנפטרים המנחמים מלפניו אומרים:

הַמְּקוֹם יִנַּחֵם אוֹתְךָ (אֶתְכֶם) בְּתוֹךְ שְׂאֵר אַבְלֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַם.

תפלת המנחה

סדר תפלת המנחה: אשרי, חצי קדיש, שמנת-עשרה, חזרת הש"ץ כמו בשחרית. (מלבד
ברכת כהנים וכן אינו אומר או"א ברכנו בברכה המשולשת וכו', מלבד בתענית צבור). נפילת
אפים (ולא במנחה שלפני ימים שאין בהם נפילת אפים). קדיש חתקבל, עלינו, קדיש יתום.
מנהג יפה לאמר פרשת התמיד קודם אשרי של תפלת המנחה. וטוב לאמר גם פסוק
הקטורת. וכ"ז אם לא יעבור זמן התפלה, אבל אם יש חשש שיעבור זמן התפלה, ידלג אפילו
אשרי.